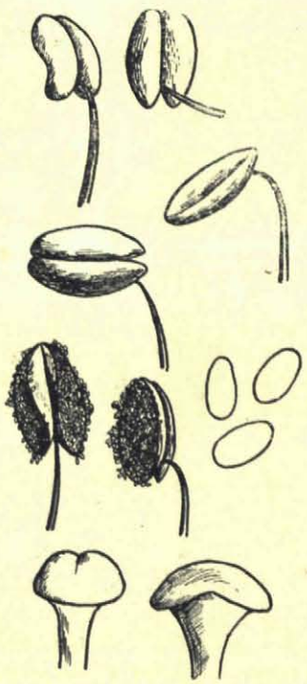
De Levende Natuur 7 (2):30-32 (1902)

daarentegen zijn ze bezet met een dichte rij haren, die alle hun uiteinde naar beneden buigen. Deze behaarde helmdraden sluiten met den dikkeren rolronden stijl de bloembuis tamelijk wel af en beschutten zoo den honig misschien tegen verdamping of tegen kleine, ongenoode, roofgierige onverlaatjes.

De stempel heeft den bekenden vorm van een „fijntje", zou een Amsterdammer zeggen. De Wormerveerder lacht daarom en zegt „kadet" of „flipje" of „franschje".

Vele stempels hebben dien vorm, maar weinige zoo zuiver als onze tabaksstempel. Ik geloof heilig, dat de oerfijntjesbakker een plantenliefhebber is geweest en voor zijn product den stempelvorm zijner lievelingen tot vorm heeft gekozen.

Prachtig mooi is de vorm van den nog onrijpen, zwellenden helmknop. De twee helmhokjes vormen samen een eenigszins holgebogen kadetje, dat echter in den kabouteroven moet gezweefd hebben, want

Onrijpe en rijpe helmknoppen; stuifmeelkorrels; stempel, van voren en op zij gezien.

een „plaat" is er niet aan te vinden, maar het heeft aan beide kanten twee „bollen". Aan de zijkanten is een aardig gewelfd gleufje, waar ge uw kadetje moet beginnen te spouwen. Of liever, dat behoeft ge niet te doen. Houd uw' rijpen helmknop maar in de zon en zie, door de warmte drogen de wanden der helmhokjes. De spleet opent zich op de aangegeven plaats en nu heeft uw helmknop weer een anderen vorm: die van twee met den bodem tegen elkaar geplaatste schalen vol stuifmeelkorrels. Ook heel aardig en mooi om vergroot te teekenen.

De zeer fijne stuifmeelkorrels zijn witgeel van kleur en bijzonder regelmatige ellipsoïden.

Laten we nu ook even een zeer dun schijfje van de vruchtbeginselflesch onder het mikroskoop bezien. Een stijlvol figuurtje, waaraan alleraardigst

Doorsnede van het vruchtbeginsel.

de twee zaadlijsten te zien zijn met talrijke eitjes bezet, welke in het najaar in een bruin tweekleppig doosvruchtje ons plantenliefhebbers weer het bekende bruine stofzaad zullen leveren. En gij, o snoode rooker, neemt dan dankbaar uwe manilla in ontvangst en dampt en snuift en walmt en zuigt er weer op los, om niet van erger te spreken. Doch dames, van *mij* zult ge geen last hebben. En nu weet ik wel, dat ge me (o, ik bid u, niet verontwaardigd) toeroept: „we hebben u nooit medelijden gevraagd voor wat ge „onzen plaag" noemt. Maar dat doet weer uw engelachtige zelfopoffering, uw echt vrouwelijk altruïsme. Maar in het alleruiterste hoekje van uw hart.... zou daar niet een heel klein protestje liggen tegen die.... gepatenteerde viezigheid? Dames, nogmaals: ik bewonder u; vooral hierom: dat na mijn vurigste anti-rookers betoogingen mijn grootste overwinning nog slechts eene zeer flauwe instemming was. Slechts eenmaal is 't me gelukt, een dame voor de goede zaak te winnen. Maar haar „van harte met me instemmen" had nog een andere reden.

A'dam, Dec. 1901. CHRISTIAAN H. J. RAAD.

FRETTEEREN.

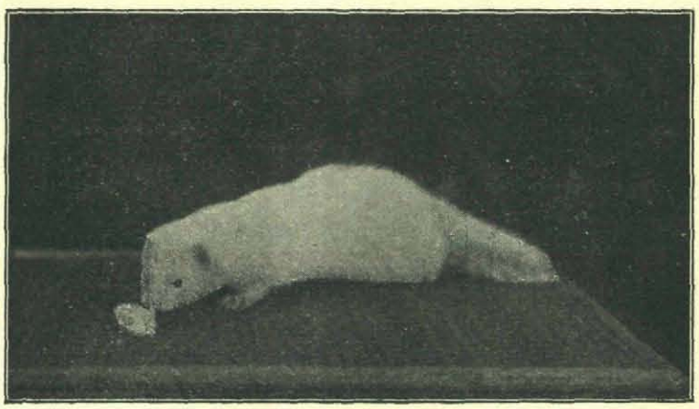
Op een kouden Januari avond traden mijn vriend P. en ik uit het dorpslogement, waar in de „groote zaal" een Nutsvergadering was gehouden. De spreker had door zijn talent van voordragen, zoowel als door het gekozen onderwerp, aller lof geoogst.

Nu zult ge misschien denken dat wij op onze tocht naar huis die mooie lezing nog eens bespra-

De Levende Natuur 7 (2):30-32 (1902)

ken even als de Veluwsche boertjes bij het uitgaan der kerk, gewoon zijn om hun deuminé en de praeke de revue te laten passeeren, — neen waarde lezer! het schijnt dat er een ander soort bloed in de aderen van oude jagers vloeit, want een gansch ander denkbeeld toch kwam ons in de gedachte.

Het geval was, dat in den tijd dat we binnen aandachtig naar de lezing hadden geluisterd, er buiten een dun laagje sneeuw was gevallen, en al dadelijk spraken we onze gedachten en hoop uit, als het van nacht niet verder sneeuwt en het dóor blijft vriezen, (want de lucht was weer helder) dan moesten we morgen eens met de fret uit. — De afspraak werd gemaakt en ofschoon den volgenden morgen een koud N.-O. briesje roode neuzen voorspelde, had ge ons toch omstreeks negen ure met ons drietjes naar de heide kunnen zien marcheeren, want Gerrit de wilddrager was „der dritte im Bûnde," met een schup onder den arm en een houten kistje met een draagriem aan den schouder hangende. In dat kistje, van binnen met een wollen dekentje bekleed, lag in zacht hooi het kouwelijke fretje te dutten. De fret, Mustela furo L. behoort tot het martergeslacht even als de bunsing en komt in Europa niet in 't wild voor, maar vermeerdert zich even als onze huisdieren in tammen staat. Hij is slank als de wezel, die ook al van oudsher tot zijn familie behoort, is roomkleurig geel bij wit af, zeer zacht van haar en bezit een paar kleine roode fonkelende oogjes. In tegenstelling met zijn soortgenoot, de hermelijn, behoudt zijn pels winter en zomer dezelfde kleur. Met brood, melk en wat rauw vleesch is hij gemakkelijk in 't leven te houden maar vereischt veel zorg wat zijn verblijfplaats betreft. Hij is erg kouwelijk en moet steeds een warm nestje hebben, waarin hij het grootste deel zijns levens naar hartelust soezen en luieren kan.

Een fret bij zijn voer.

Zijn traagheid maakt slechts dan plaats voor opgewektheid als er kans is om zijn bloeddorst te bevredigen aan een of ander levend wezen. — De praktische mensch heeft er zijn voordeel in gezien om daarvan partij te trekken en hij wordt daarom gebruikt tot het bemachtigen van konijnen. In jagersterm wordt dit „fretteeren" genaamd.

Na deze korte kennismaking met onze Mustela verzoek ik u, om ons verder op onze wandeling te volgen. Op de heide, in en bij uitgestrekte dennenbosschen komen we aan plaatsen, waar we weten dat konijnenholen zijn. Al spoedig vinden we een gat of ingang ook „pijp" genaamd, waar konijnen zijn ingegaan, duidelijk te zien aan het spoor of de prent, die in de sneeuw is gedrukt. Behoedzaam wordt het terrein in de omgeving verkend of er nog meer zulke pijpen zijn, want van het eigenlijke hol of nestplaats, „bouw" genaamd, loopen gewoonlijk meerdere pijpen, die als er van ééne zijde gevaar is te duchten, aan de bewoners uitweg tot ontvluchting bieden. De pijpen of loopgraven worden door de konijnen met de voorpootjes gegraven en het overtollige zand naar buiten gewerkt. Ze zijn soms verscheidene meters lang vóor ze toegang geven tot de nestplaats, een ruimte groot genoeg dat Mevrouw Konijn (de voedster) er hare kinderen warmpjes koestert in het haar of wol dat ze zich zelf te voren uit borst en buik heeft getrokken, en haar echtgenoot (Rammelaar) tot toekijken er bij kan zitten. Met overleg of door instinct, al naar dat men er over oordeelt, wordt het nest zóo hoog aangebracht, dat het slechts een 20 of 25 cM. van de oppervlakte der heide is, terwijl de pijpen stijl naar beneden zijn gegraven, soms meer dan een meter diep. Bij overvloedigen regen loopt het water wel in de pijp doch kan het nest niet bereiken.

Nu we in de maand Januari ons jagers-hart ophalen, zijn in het nest nog geen zuigelingen en wordt het slechts door de ouden bewoond, met eenige hunner kinderen van 't vorige jaar, die echter haast even groot en vlug zijn als hun ouders. Nadat we ons overtuigd hebben hoeveel gaten er zijn, versperren we die op twee na, door er een weitasch of ander voorwerp tegen aan te leggen. De fret wordt uit de kist genomen en in de opening van een der pijpen gezet. Hoe suf hij gewoonlijk is, dadelijk herleeft hij en komt zijn marternatuur boven, het vooruitzicht op warm levend bloed doet hem onmiddellijk naar beneden loopen. Mijn vriend en ik staan met geweer klaar, ieder bij een der opengelaten pijpen. Niet lang behoeven we te wachten, onder ons hooren we dof gerommel, het vluchten in woeste vaart der inwoners. Ze stuiven als pijlen uit de gaten en paf-paf daar tuimelen er sommige door een welgemikt schot. Een enkele ontkomt, want soms is het terrein van dien aard,

De Levende Natuur 7 (2):30-32 (1902)

dat de konijnen door hunne vlugge wendingen struikgewas of laagten bereiken en 't schot zijn doel mist.

Op deze wijze is fretteeren een ware jachtsport, want aan 't konijn wordt de kans gegeven vrij te komen. Dikwijls worden voor de pijpen netjes gelegd en de konijnen loopen dan in wilde vaart in die netjes, waarna ze er uitgenomen en door één klap achter de ooren onmiddellijk dood zijn. In duinstreken, waar de konijnen door hun groot aantal schadelijk zijn, is deze wijze van vangen, waarbij geen enkele ontkomt, te billijken. En dat in sommige streken hun aantal verbazend groot kan zijn is 't gevolg hunner groote vruchtbaarheid, waartoe de natuur de voedster in staat stelt, want zij werpt soms zeven of achtmaal in één jaar vier tot acht jongen, en vroeg in 't jaar geboren wijfjes brengen dat zelfde jaar reeds weer jongen voort. Brehm deelt mede, dat één konijnenpaar in den tijd van vier jaren meer dan een milioen nazaten zou kunnen hebben, als alle kinderen en kindskinderen in leven bleven, maar er is bijna geen dier dat aan zooveel gevaren voor zijn leven is blootgesteld, want niet alleen de mensch maar onder den grond zijn het marders, bunsings en wezels die hem vervolgen, en boven den grond als hij zijn voedsel zoekt wordt hij door katten, honden, sommige groote roofvogels en zelfs des winters door kraaien en eksters aangevallen en verslonden. Maar, laat ons thans weer tot onze jacht terugkeeren. Als de konijnen allen zijn „gesprongen" met andere woorden, als ze uit vrees voor de fret, den bouw allen verlaten hebben, dan keert deze terug naar den uitgang, en het is leuk om te zien, hoe verwonderd en door het schelle licht verblind, hij knipoogend en beteuterd rond kijkt alsof hij zeggen wilde „'t is mis geweest, ze waren me te vlug af." Hij wordt dadelijk opgepakt en weer in zijn warm kistje gedaan, waarna we verder gaan om andere pijpen te zoeken en onze jachtbuit te vermeerderen.

Na alle precauties even als te voren genomen te hebben, en de fret weer naar beneden is gegaan, hebben we het geluk om weer eenige „kenienen" (zoo zegggen ze hier op de Veluwe) te schieten. We wachten geduldig op de terugkomst van de fret, maar jawel hoor! wacht maar, denkt onze signeur daar beneden, Jedes Thierchen hat sein Plaisierchen, jelui hebt daarboven plaisier om ze te schieten, en ik hier beneden om eens lekker te smullen. Hij heeft een konijn in den nek te pakken gekregen, zuigt het bloed uit en legt zich op zijn dood doch nog warm slachtoffer te slapen.

Om te voorkomen dat de fret de konijnen doodbijt heeft men beproefd om hem de hoektanden af te vijlen of hem een van dun koperdraad vervaardigd muilkorfje aan te doen. In de praktijk zijn die middelen echter gebleken ondoelmatig te zijn. Ontneemt men hem de puntige tanden, dan kwijnt het diertje doordien hij zijn dagelijksch voedsel slecht kan nuttigen, en de muilkorf methode ontneemt hem veelal den moed om de pijpen in te gaan.

De schup, die Gerrit mede had genomen kwam nu van pas. „Joa; wie motten 'em uutgrave, doar helpt noe niemendal aan," en met alle kracht begint de graverij in den hard bevroren grond, één der pijpen steeds volgende. Wij jagers staan toe te kijken, bevelen voorzichtigheid aan opdat de fret niet door de schup zal geraakt worden, maar we kunnen gerust zijn, Gerrit verstaat zijn werk.

Eindelijk jawel, daar vinden wij den luilak inéén-gerold slapende op zijn prooi. Hij wordt in zijn kist gepakt, en we verlangen naar huis, want de avond valt in Januari reeds vroeg. Gerrit heeft parels zweet op zijn voorhoofd, en wij ellendige koude handen en voeten.

Heerde, Maart 1902. v. HEEKEREN.

Paradijs-Vischjes.

Zooals wel te voorspellen was, wekte de gelegenheid tot het aanschaffen van Macropoden, al dadelijk veel belangstelling in deze mooie diertjes. Te oordeelen naar 't aantal vragen om inlichting, die wij ontvingen, worden het ook bij ons al spoedig salon-vischjes.

En ze verdienen het. Iets eleganters en bekoorlijker dan een paar Macropoden in kleur, spelend tusschen helder frischgroene waterplanten, en beschenen door de zon of door gasgloeilicht op de tafel, dat is er haast niet te bedenken.

't Is een lust er naar te kijken en over te schrijven ook. Heel gaarne voldoe ik dan ook dadelijk aan het verlangen om 't een en ander over de vindplaats, de levenswijze en de behandeling van paradijsvischjes te vertellen.

Veel wetenswaardigs is er in het vorige deel (V, blz. 49 en 139) al over gezegd door de heeren Loeber en Pieters; daarvan zal ik alleen herhalen, wat de vragers, waaronder blijkbaar nieuwe abonne's of ontrouwe lezers zijn, verlangen te weten.

De naam Paradijs-visch is waarschijnlijk gekozen